

Lausunto

11.3.2026

VN/409/2026

VN/409/2026-OKM-17

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle HE 149/2025 vp hallituksen esityksestä laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö (jälj. OKM) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

OKM:n mukaan oppivelvollisuusikäisten opetuksen ja koulutuksen järjestämistä käsitellään esityksessä varsin yleisellä tasolla eikä siinä ole kaikilta osin huomioitu esimerkiksi perusopetuslain säädöksiä, ja oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistuksen yhteydessä perusopetuslakiin tehtyjä ja 1.8.2025 voimaan jo tulleita muutoksia, tai opetuksen järjestäjien velvollisuuksia, mikä johtunee esityksen kiireellisestä valmisteluaikataulusta. OKM on ollut mukana esityksen perusvalmistelussa, mutta sen esiintuomia näkökulmia ei ole kaikilta osin huomioitu esityksessä.

Hallituksen esityksen mukaan uusi suljettu laitospalvelu tuotettaisiin ainakin aluksi nykyisessä Valtion koulukodin koulussa, jolla on jo järjestämislupa sekä perusopetuksen että TUVA-koulutuksen järjestämiseen. Opetuksen järjestämisestä on mahdollisesti arvioitu syntyvän kustannusvaikutuksia turvallisuusnäkökohtien lisäksi hyvin pienistä opetusryhmistä, mutta toisaalta korostettu sitä, että jo nyt koulukotien EHO-yksiköissä opetus toteutetaan asuinyksikön yhteydessä. OKM pitää kustannusvaikutusten arviointia tältä osin epäselvänä ja ongelmallisena.

OKM painottaa edelleen, että hyvinvointialueet eivät voi järjestää perusopetusta tai tutkintokouluun valmentavaa (TUVA) -koulutusta. Esitys ei sisällä arvioita siitä, kuinka jonkin hyvinvointialueen tuottamassa suljetussa laitospalvelussa olevien lasten opetus tai koulutus järjestettäisiin, tai millä opetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus sitä järjestää. Mikäli suljettuja laitospalvelun yksiköitä perustettaisiin jatkossa muualle kuin Valtion koulukodin yhteyteen, aiheutuisi tästä merkittäviäkin uusia kustannuksia opetuksen järjestämiseen. Kunta ei ole velvollinen järjestämään opetusta laitokseen, vaan voi osoittaa oppilaalle koulupaikan asuinpaikan mukaiseen lähikouluun. Jos laitospalvelun sijaintikunta järjestäisi opetuksen laitokseen, sillä olisi oikeus laskuttaa tästä aiheutuva kustannus lapsen kotikunnalta. On selvää, että näin järjestetty opetus on huomattavasti kalliimpaa kuin tavallinen lähikoulussa järjestetty perusopetus. Tästä syntyvää kustannusten kasvua ei ole hallituksen esityksessä huomioitu.

Taloudellisissa vaikutuksissa todetaan, että lisäkustannuksia todennäköisesti syntyy, mutta opetuksen lisäkustannuksia on vaikea arvioida ja ne riippuvat osittain myös palveluun sijoitettavien lasten vaihtelevista tarpeista. Esityksen mukaan kustannusvaikutukset kohdistuvat usealle hallinnonalalle ja ehdotetut säännösmuutokset osin lisäävät ja osin vähentävät kustannuksia. Kuntien kustannusten osalta on todettu, että suljettuun laitospalveluun sijoittuvat lapset olisivat myös ilman suljettua laitospalvelua joka tapauksessa sijoitettuna lastensuojelun sijaishuoltoon ja tarvitsisivat siellä saatavassa opetuksessa vaativaa moniammatillista tukea. OKM arvioi edelleen, että uuteen palveluun saatetaan

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

tavoittaa sellaisia lapsia ja nuoria, jotka eivät aikaisemmin ole olleet palveluiden piirissä. Näin ollen opetuksen kustannukset eivät vähene, vaan ennemminkin kasvavat, kun otetaan huomioon lainsäädännön muuttamisen lähtökohtana se, että ko. moniammatillista tukea tarvitsevat lapset ja nuoret eivät nykyisen lainsäädännön mukaisen lastensuojelun asiakkaina välttämättä täysimääräisesti pääse osallistumaan opetukseen ja koulutukseen. Lisäksi ko. lasten palvelutarpeet ovat niin vaativia, että sekä lastensuojelun että opetuksen kustannukset olisivat OKM:n näkemyksen mukaan merkittävästi korkeampia kuin nykytilanteessa.

OKM:n arvion mukaan uuteen suljettuun laitospalveluun saatetaan kuitenkin tavoittaa sellaisia lapsia ja nuoria, jotka eivät aikaisemmin ole olleet palveluiden piirissä. OKM katsoo, että opetuksen kustannukset eivät vähene, sillä lainsäädäntöä muutetaan juuri siksi, että ko. moniammatillista tukea tarvitsevat lapset ja nuoret eivät nykyisen lainsäädännön mukaisen lastensuojelun asiakkaina välttämättä täysimääräisesti pääse osallistumaan opetukseen, koulutukseen tai myöskään tarvitsemiensa terveydenhuollon palvelujen piiriin. Lisäksi ko. lasten palvelutarpeet ovat niin vaativat, että lastensuojelun ja opetuksen edellyttämät kustannukset ovat merkittävästi korkeampia kuin nykytilanteessa. Kuten esityksessä myöhemmin todetaan, palvelu asettaa erityisiä vaatimuksia paitsi palvelun sisällölle, myös henkilökunnan osaamiselle ja toimitiloille, jotta palvelu olisi vaikuttava ja turvallinen sekä lapsille että henkilökunnalle. Kustannusvaikutusten arvioissa ei kuitenkaan ole myöskään huomioitu riittävällä tarkkuudella opetuksen järjestämisen kustannuksia, joita syntyy siitä, että suljetussa laitospalvelussa arvioidaan olevan 2–3 lasta asuinyksikössä. OKM katsoo, että myös opetuksen järjestämisen kustannukset kasvavat, kun opetusta järjestetään tavallista pienryhmää pienemmälle oppilasmäärälle, mikä tulisi ottaa paremmin huomioon kustannusvaikutuksia arvioitaessa.

Esitys sisältää myös esityksen uusista *lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitetuista yksiköistä*. Kuntien lisääntyviä kustannuksia opetuksen järjestämisestä erillisessä yksikössä tai pienryhmässä johtuen ei esityksessä ole huomioitu myöskään näiden yhteensovitetujen yksiköiden osalta. Edellä suljetun laitospalvelun kohdalla esitettyjen arvioiden vuoksi OKM pitää esityksen kustannusvaikutusten arviointia opetuksen järjestämiseen liittyvien kustannusten osalta puutteellisina myös lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitetujen yksiköiden kohdalla.

Esityksen mukaan lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutuminen turvattaisiin pääasiassa laitoksessa toteutuvana opetuksena, mutta sitä voitaisiin toteuttaa myös tarvittaessa esimerkiksi etäyhteyksin. OKM totesi lausunnossaan hallituksen esityksestä, että tämä osuus esityksestä on epäselvä, sillä perusopetusta oppivelvollisuusikäisille lapsille ei voida lähtökohtaisesti järjestää etäopetuksena. Lausunnon perusteella esityksessä on otettu huomioon, että etäyhteyksien hyödyntäminen opetuksessa on sallittua, mutta opetuksen on täytettävä lähiopetuksen kriteerit, eli opetustilassa on oltava kelpoisuusehdot täyttävä opettaja. OKM tuo kuitenkin edelleen esiin, että etäyhteyksiä hyödyntävä opetus ei välttämättä myöskään sovellu suljetussa laitoksessa tai hybridiyksikössä olevan lapsen tarpeisiin. Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta tulee OKM:n näkemyksen mukaan hyödyntää esitetyissä laitoksissa ja yksiköissä vain hyvin rajatusti ja rajatuissa tilanteissa.

Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin 49 d §:ssä Kuntouttavan suljetun laitospalvelun henkilöstö ja 17 §:ssä Lastensuojelun palveluyksiköiden henkilöstön kelpoisuusvaatimukset säädettäisiin seuraavasti "kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakoulututkintoja edeltänyt opistoasteinen ammatillinen tutkinto."

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole huomautettavaa ehdotuksen sisältöön, mutta esittää harkittavaksi muotoilua "soveltuva korkeakoulututkinto tai opistoasteen tutkinto". Muotoilu olisi vastaava kuin esimerkiksi ammattikorkeakoululain 25 §:n 3 momentissa. Tällä tarkoitettaisiin aiemmin voimassa olleiden säädösten mukaista soveltuvaa opistoasteen tutkintoa. Voi olla epäselvää, mitä ammattikorkeakoulututkintoja edeltäneellä opistoasteisella ammatillisella tutkinnolla tarkoitetaan mm. siksi, että kaikki tutkintonimikkeet eivät tutkinnonuudistuksen myötä kuitenkaan suoraan periytyneet opistoasteelta ammattikorkeakouluun. Säännöksellä tarkoitettaneen kuitenkin sellaista opistoasteen tutkintoa, jonka työnantaja on arvioinut soveltuvaksi.

Jakelu	Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
Tiedoksi	OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm OKM KPE Kansliapäällikön esikunta